

mokratiutredningarna, som Arnstad inte tycks känna till, kunnat bidra till analysen. Bokens inledning, med en beskrivning av hur dagens Kina hissar anti-demokratins flagga, fast förankrad i en stark ekonomisk tillväxt, och lockar kapital runt om i världen som drömmer om att inte behöva tyglas av demokratin, förbiser Arnstad i stället till fördel för en förenklad historia om antirasism vs. rasism, där rasismen ses som demokratins antites – en av dess ”centrala fiender” (s. 195) – eftersom den utgår från *exkludering* i motsats till demokratins *inkludering*. Rasismen framställs som demokratins främsta hot därför att vi alla oavsett politisk färg – utom möjligtvis brun förstås – förväntas kunna enas emot den. Således får andra möjliga förklaringar bakom demokratins kris, exempelvis (socio)ekonomiska, spela en perifer roll, och i samma strävan efter enhet rensas även radikalare element bort ur historien: Martin Luther King Jr och medborgarrättsrörelsen men inte Malcolm X och Svarta Pantrarna. Likaså koloniserar det förflutna med samtidspolitiserade anakronismer, såsom när Arnstad skriver att amerikanska antirasister under det amerikanska inbördeskriget betraktades som ”naiva godhetsapostlar”, eller när Bartolomé de las Casas framställs som historiens förste ”antirasistiske aktivist” som vann ryktbarhet.

När Arnstad i sin avslutning frågar sig vart dagens Bartolomé de las Casas finns tydliggörs bokens historiedidaktiska funktion. Dagens antirasistiska demokrater presenteras här med en släktrönika och handbok i vilken de kan finna fredliga förebilder och föregångare bland det förflutnas ”antirasistiska aktivister”. Inför hatet och hotet mot demokratin ges en teleologisk berättelse om demokratin som reduceras till en simpel saga mellan goda demokrater och onda anti-demokrater, där – som i de flesta sagor – de goda alltid segrar i slutändan. Trots det är Arnstads budskap att vi inte får bli för bekväma med demokratin, att den faktiskt måste försvaras. Och frågan om demokratin och dess framtid är i allra högsta grad relevant, men den förtjänar ett bättre (för)svar.

Mittuniversitetet, Sundsvall

CHRISTIAN GERDOV

Martin Dackling, *Istället för äktenskap: Att driva jordbruk tillsammans med syskon i 1900-talets Sverige* (Lund: Nordic Academic Press 2018). 264 s.

I Colin Nutleys filmer om Änglagård möter vi de ogifta bröderna Gottfrid och Ivar som bor och driver ett jordbruk tillsammans. De är visserligen upp-diktade rollfigurer, men de uppfattas som trovärdiga. Det finns många exempel på dokumentationer från 1900-talet om syskon som bor tillsammans,

driver jordbruk ihop och delar sina liv med varandra. Hur det kunde bli så är vad Martin Dackling undersöker i sin bok *Istället för äktenskap*. Det finns många frågor att ställa omkring detta fenomen som hittills inte har varit i fokus utan bara kunnat konstateras i ett antal studier. Till saken hör också att mycket av 1900-talets agrarhistoria återstår att skriva. Martin Dackling fyller således en bit av 1900-talets historia om den svenska landsbygden.

Den förändring av reglerna kring arv och egendomsöverföring som genomfördes 1857 innebar att arvingar via sin laglott kunde tilldelas jord, och när sedan bordsrätten avskaffades 1863 gavs ännu mer frihet till arvingar att fördela jorden mellan sig. I kombination med lågkonjunktur innebar förändringen av ärvdabalken att antalet jordbruk, där delägarna även efter bodelning fortsatte driva gården tillsammans, ökade i slutet av 1800-talet. Många upplevde möjligheten att stycka jordbruk som ett hot mot den svenske hemmansägaren. Förutom ekonomiska faktorer påverkade även en gryende nationalism och en tilltagande såväl emigration som en begynnande avfolkning av landsbygden de åtgärder som vidtogs från statens sida, åtgärder som syftade till att upprätthålla bondeklassen och som under lång tid definierade idealet med familjejordbruk. Följden blev ett värnande om en nationalistisk idyll, om en stark och handlingskraftig bondeklass som även måste kunna sikta framåt mot ett bärkraftigt och effektivt producerande jordbruk. Här uppstod konflikter omkring intresse, tolkning och genomförande. Dackling skildrar denna process utifrån den jordbrukspolitik som fördes, som inte förrän sent på 1900-talet lyfte blicken från idyll till realitet.

För att få en uppfattning om syskonjordbrukens utbredning och utformning genomför Dackling en omfattande sockenundersökning med hjälp av de enkäter och utredningsmaterial som finns att tillgå från de undersökningar som gjordes under 1900-talets första hälft. Men Dackling identifierar även sambrukande och samägande syskon i husförhörslängder, församlingsböcker och mantalslängder från de valda områdena. Det är ett omfattande arbete där Dackling noggrant och metodiskt försöker besvara frågor var syskonjordbruken fanns, antalet syskon, gårdarnas storlek med mera. Sakta framträder en bild av ett fenomen som kan tidfästas till perioden 1870–1990 med en toppnotering kring 1930 då cirka 6% av alla hemman var syskonjordbruk. De varierade i storlek och moderniseringsgrad liksom antalet syskon. Dock var det vanligast med två syskon, men betydligt fler kunde bo tillsammans och det kunde även förekomma att något av syskonen var gift.

En viktig princip som försökte upprätthållas i syskonjordbruken var genusarbetsdelningen, en struktur som kunnat konstateras vara lättare att bryta av kvinnor än av män. Av de studerade syskonjordbruken var den vanligaste sammansättningen syskon av båda könen, och på dessa enheter var förekomsten av gifta par låg. Förekomsten av äktenskap bland syskon-

jordbruk med syskon av samma kön var lägre bland systrar än bland bröder.

Hur resonerade syskonen som stannade kvar för att driva jordbruket tillsammans? Med insikt om att han är 20 år för sen lyckas Dackling genom annonsering få tag på 20 personer som intervjuas. Ingen av dem har drivit syskonjordbruk men de har alla varit i nära kontakt med personer som gjort det. Ett mönster framträder där ställningen som husmor är central. Det ges exempel på att både en kvarboende moder eller en syster som fungerade som husmor kände sin position hotad av att en annan kvinna kom in i hushållet genom att gifta sig med en av bröderna. Då det traditionella mönstret var att en son stannade och en dotter flyttade vid giftermål betraktades inte en ingift svåger som ett hot på samma sätt.

Dackling för avslutningsvis fram fem delförklaringar till förekomsten av syskonjordbruk. Den nya lagstiftningen kring jordägande och arv som möjliggjorde samägande blev ett alternativ för att kunna fortsätta med jordbruket. En ekonomisk förklaring finns också i stigande jordpriser som påfrestade gårdens ekonomi vid inlösen av arvingar. Även tillgången till billig arbetskraft hade betydelse. Fördröjda generationsväxlingar ihop med demografiska förändringar påverkade att landsbygdens befolkning åldrades. Den sista förklaringen är kulturell och pekar på en social slutenhet bland bönderna som inte längre släppte in personer med annan bakgrund, som förekommit tidigare. En liknande företeelse har Ingvar Elmroth beskrivit bland adeln 1600–1900.

Det är en välskriven, väl strukturerad och nödvändig bok som Dackling bidragit med och ökat vår kunskap. Men det finns fler frågor omkring förändringarna i det svenska agrara samhället som väntar på att besvaras.

Linnéuniversitetet, Växjö

ULLA ROSÉN

Jyri Backman, *Ishockeyns amerikanisering: En studie av svensk och finsk elitishockey* (Malmö universitet 2018). 414 s.

Denna avhandling i idrottsvetenskap vid Malmö universitet är mycket intressant och kunskapsgivande med sitt modernhistoriska perspektiv och sina organisatoriska, juridiska och ekonomiska perspektiv samt där även makten tas upp, men inte teoretiskt. Dessa ämnesperspektiv har författaren tidigare studerat på flera universitet. Avhandlingen är klart innehållsrik och innehåller en redovisning och analys av manlig svensk och finsk ishockeys påverkan av och förhållande till ishockeyn i USA och den stora historiska professionella serien NHL (National Hockey League), som förstås också